

Oplysninger

til

Hr. C. V. Prytz's Anmeldelse af Tomici Danici.

Af

E. A. Løvendal.

Dengang Hr. Conservator E. A. Løvendal tilbød mig sin Afhandling »Tomici Danici« til Optagelse i Tidsskriftet (2 B. 1—2 H.), modtog jeg dette Tilbud med Glæde, da Forfatteren alt længe havde været mig bekendt som en særdeles flink Entomolog, hvis Kundskab til de danske Biller ikke blev overgaaet af nogen Andens her i Landet, og jeg glædede mig til i Tidsskriftet at kunne give den samlede Sum af en af vore fortrinligste Samlere og Kjenderes Kundskab paa dette ogsaa for Forstbruget saa vigtige Omraade. At der er anvendt næsten en Menneskealders ufortrødne Flid paa Indsamling og Studium af disse Dyr, og at ogsaa alle andre danske Entomologers Indsamlinger af Barkbiller ere fuldt ud benyttede med Omsigt og Forstand, kan Enhver see af Arbeidet. Ligesom det nu i videnskabelig Henseende fuldt ud hævder sin Plads, saaledes troer jeg ogsaa, at det i praktisk økonomisk Forstand er af stor Betydning, idet der i samme Arbeide blandt Andet for første Gang

her i Landet fremhæves og med et overvældende Antal Facta godtgjøres Urigtigheden af den gamle Lære om de fleste Barkbillers indskrænkede Flyvetid med den af samme Lære følgende urigtige eller ufuldstændige Forsvarsmaade overfor disse Dyr. Arbeidet er ikke, og skulde heller ikke være, reent praktisk, økonomisk, en Haandbog for vore Skovridere, Skovfogder etc., men et Bidrag til det nødvendige, videnskabelige Grundlag, hvorpaa en saadan Haandbog kunde hvile.

Det har derfor undret mig ikke saa lidet, at vor unge og dygtige Lærer i Skovbrug, Hr. C. V. Prytz, i sit Tidsskrift for Skovvæsen har givet en Anmeldelse af Hr. Løvendals Arbeide, som mildest talt maa kaldes afvisende og overlegen; det havde forekommet mig rimeligere, at han havde udtalt sin Glæde over Fremkomsten af et saadant Arbeide; og om han i en saadan Anmeldelse havde udtrykt sit Haab, om snart fra Forfatterens Haand at faae en praktisk, økonomisk Haandbog over disse Forstbrugets smaa Fjender, vilde det slet ikke have undret mig. At vor nævnte Forfatter er den her i Landet, som for Øieblikket har den største Kjendskab til Barkbillerne, og tillige den, der har den største Evne til den i en Haandbog nødvendige graphiske Fremstilling af dem, det troer jeg alle kunne være enige i.

Til Imødegaaen af formeentlige Urigtigheder i samme Anmeldelse maa jeg overlade Forfatteren selv Pladsen.

Fr. Meinert.

I *Tidsskrift for Skovvæsen* 1. Hefte, Novbr. 1889 findes følgende Anmeldelse af min i nærværende Tidsskrift publicerede Afhandling *Tomici Danici* undertegnet af C. V. Prytz (den ene af Tidsskriftets Udgivere),

Anmeldelse: Tomici danici. De danske Barkbiller. Af E. A. Løvendal. København 1889. 84 S. 8° med 1 Kobbertavle. (Særtryk af Entomologiske Meddelelser 2det B.)

Dette Arbejde er vel nærmest bestemt for Zoologer af Fag; men i en Indledning henvender Forfatteren sig dog ogsaa til »de Herrer, der her i Danmark beskæftige sig med Indsamling af indenlandske Insekter«, og han haaber at vække deres Interesse for »disse i økonomisk Henseende saa vigtige Dyr« ved foruden en beskrivende Fortegnelse at give Meddelelser om »en Del biologiske Forhold«. Overensstemmende hermed falder Arbejdet da ogsaa i 2 forskellige Dele: Tabeller over Familierne, Grupperne, Slægterne, Arterne, og et Afsnit om de 49 danske Barkbillers Udbredelse og Optræden med en Angivelse af Finde-Steder og-Tider her i Landet, der særligt skal belyse det aarlige Antal Udviklinger hos de forskellige Arter.

Forfatterens ansete Navn som Billekender borger for, at den rent systematiske Del er baade rigtig og saa fuldstændig som muligt, og denne Dels Fremkomst berettiges ved, at den paa adskillige Punkter retter og forøger de hidtil foreliggende Fortegnelser over danske Barkbiller.

Derimod synes det forstzoologiske Afsnit, der udgør $\frac{2}{3}$, at savne en saadan indre Berettigelse; i alt Fald kan det ingenlunde siges at være hverken fuldstændigt eller rigtigt. Mon Forfatteren virkelig skulde have fundet *Hylastes ater* og *cunicularius* ynglende paa smaa Planter af henholdvis Fyr og Gran? eller mon han mener, at de som fuldvoksne Insekter ernære sig af gamle Træers Stammer og Stød? thi han siger (S. 31 se S. 32): »Mangler den passende Ynglesteder, og det er ofte Tilfældet med Sommergenerationen, saa vandrer den til de unge Kulturer, og her er det, at den først ret viser sin Skadelighed.« Man har hidtil ment, at de to nævnte Insekter som fuldvoksne foretog disse Vandringer, ikke undtagelsesvis men altid, og udelukkende for

deres egen Ernærings Skyld, hvorfor de gnave Barken af Rødderne paa de unge Planter; ligesom man har ment, at det var kun herved, de to Arter gøre Skade. En lignende Misforstaaelse af Barkbillernes Levevis kommer frem ved et saa vigtigt Insekt som *Myelophilus (Hylesinus) pini-perda*, om hvilken Forfatteren siger, at den opholder sig i (sygnende) Stammer, »men naar den mangler tjenlige Træer, angriber den yngre og ældre Træers Aarsskud.« De hidtidige Iagttagelser have vist, at Billen som voksen altid søger sin Næring ved at udgnave Aarsskuddene; og Forfatteren anfører ikke en eneste Iagttagelse til Begrundelse af sin Opfattelse. At det virkelig har skortet paa egne Iagttagelser, faar man en Formodning om ved at se den kortfattede andenhaands Omtale af en saa almindelig Barkbille som *Hylesinus Frazini*, der kaldes meget skadelig; andre have hidtil ment, at den blot angreb syge Træer.

Det her fremdragne er kun Eksempler; og da Forfatterens hele Omtale af de biologiske Forhold næppe bringer andet Nyt end nogle Findetider (endda uden Kildeangivelse), fristes man til at ønske, at han havde indskrænket sig til at anføre disse.

Endnu maa bemærkes, at Citeringen er mangelfuld; den indskrænker sig i Hovedsagen til en Liste under Overskriften »Følgende Værker have været benyttede.« Heller ikke Sproget er dadelfrit: Tabellerne kunde sikkert været lige saa gode som nu, selv om de havde været paa almindelig Dansk; de hyppigt anvendte dansk-latinsk-græske Ord ere langt fra alle uundgaaeligt nødvendige, og de besværliggøre Brugen af Beskrivelserne for alle dem, der ikke stadigt sysle med disse saakaldte videnskabelige Betegnelser. Det er dernæst vildledende at tale om »Rødbøg«; *Fagus silvatica* hedder paa dansk Bøg; og det er endelig en Misforstaaelse at betegne Eichhoff (m. fl.) som »Overførster,« han er »Oberförster«, d. v. s. Skovrider.

C. V. Prytz.

I denne Anmeldelse fremsættes der, som det vil ses, en Række Anker og Indvendinger imod mit Arbejde, hvis Rigtighed jeg i ingen Henseende kan erkjende. Jeg besluttede mig som Følge deraf til at replicere mod Anmeldelsen og henvendte mig derfor skriftlig til Anm. med en Forespørgsel, om han vilde give mig Plads i sit Tidsskrift for en Replik, idet jeg tilskrev ham, at det vel kun kunde findes billigt, at jeg ikke skulde være afskaaret fra ligeoverfor dette Tidsskrifts Læsere at rense mig for de i Tidsskriftet imod mit Arbejde fremsatte Anker. Ikke desto mindre har jeg modtaget et Svar, der realiter er et Afslag, idet der til Optagelsen knyttedes den Betingelse, at min Replik ikke maatte fylde mere end Anmeldelsen, en Betingelse som enhver uhildet Læser vil finde, at den angrebne Part umuligt kan gaa ind paa; i dette Tilfælde vilde jeg ikke kunne naa videre end til at kunne sætte min Paastand imod Anmelderens; enhver Bevisførelse vilde være mig en Umulighed. Jeg modtager derfor med Tak Hr. Dr. Meinerts velvillige Tilbud om Optagelsen af mit Svar i dette Tidsskrift og skal nu gaa over til at imødegaa selve Anmeldelsen, i hvilken der »som Eksempler« fremdrages 8 Indvendinger.

De fremsatte Anker og »Misforstaaelser« skal jeg lidt nedenfor forsøge at belyse i den Rækkefølge, i hvilken de findes i Anmeldelsen, men forinden jeg gaar over dertil, maa jeg først komme med en Rettelse til, samt knytte nogle Bemærkninger til et Par mindre vel overvejede Udtalelser i Anmeldelsen.

Den ærede Anmelder siger nemlig, at mit Arbejde »paa adskillige Punkter retter og forøger de hidtil foreliggende Fortegnelser over danske Barkbiller.« Der eksisterer imidlertid kun en, nemlig Fortegnelse over de i Danmark levende Curculiones ved

J. C. Schiødte i Naturhistorisk Tidsskrift, 3. R. 8. B. Side 47 ff., i hvilken Barkbillerne begynder Side 99 og ender Side 105.

Dernæst udtaler Anm.: »*Derimod synes det forstzoologiske Afsnit, der udgør $\frac{2}{3}$, at savne en saadan indre Berettigelse; i alt Fald kan det ingenlunde siges at være hverken fuldstændigt eller rigtigt*«.

Ja, hvilket Arbejde er fuldstændigt? Navnlig paa Forstzoologiens Omraade er der overordentlig meget at gjøre, deriblandt ogsaa indenfor den Dyregruppe, som jeg har behandlet. Jeg skal blot fremføre følgende Sætning hos den paa dette Omraade saa særdeles ansete Forfatter W. Eichhoff, Die europaischen Borkenkäfer, Berlin 1881, Side 102 om *Myelophilus (Hylesinus) piniperda* L.:

»Obwohl unser Kiefern-Markkäfer vielleicht sorgfältiger als irgend ein anderer Borkenkäfer, selbst den berüchtigten typographus nicht ausgenommen, beobachtet worden ist, so scheinen mir, zum grossen Nachtheil unserer Wälder und deren Besitzer, die Verhandlungen über sein forstliches und sonstiges Verhalten doch noch lange nicht abgeschlossen zu sein.«

Den anden ovenstaaende Sætning af Anm., at mit Arbejde ikke er »*rigtigt*«, haaber jeg at kunne belyse, idet jeg nu gaar over til at gennemgaa selve de 8 Angrebspunkter.

Punkt 1. Jeg beskyldes for fuldstændig Misforstaaelse af de 2 Barkbillers *Hylastes ater* F. og *cunicularius* Er. Levevis. Der citeres først følgende Sætning af min Udtalelse om *H. ater*, (hvad ogsaa gjælder den anden Art, nemlig *cunicularius*):

»Mangler den passende Ynglesteder, og det er ofte Tilfældet med Sommergenerationen, saa vandrer den til

de unge Kulturer, og her er det, at den først ret viser sin Skadelighed.« Hertil føjer saa Anmelderen følgende Bemærkning: »*Man har hidtil ment, at de to nævnte Insekter som fuldvoksne [Anm. mener udviklede] foretog disse Vandringer, ikke undtagelsesvis men altid, og udelukkende for deres egen Ernærings Skyld, hvorfor de gnave Barken af Rødderne paa de unge Planter; ligesom man har ment, at det var kun herved, de to Arter gøre Skade.*«

Jeg kommer nu til at gjøre den ærede Anmelder opmærksom paa, at for det udviklede Insekt spiller Ernæringen ikke første Rolle; det gjør derimod Forplantningen eller Omsorgen for Artens Bestaaen. Ernæringen bliver det secundære, men under en længere Levetid selvfølgelig ogsaa nødvendig. I mit Arbejde har jeg vist, at begge Arter kunne opnaa mindst 2 Generationer ogsaa her i Landet.

Den om Foraaret fremkommne Sværm vil paa Huggepladserne forefinde tjenlige Stubbe til at anbringe Yngelen i; men naar de fra Foraaret staaende Stubbe i Sommerens Løb ere blevne for tørre, maa man sørge for ogsaa at give de senere Generationer Materiale til at yngle i. Derved formindsker man Udvandringen til Steder, hvor de kunne gjøre Skade. (Man bruger jo ogsaa andre Midler for at hæmme Udvandringen til Kulturerne).

Urigtigheden af Anmelderens Paastand om, at de ovennævnte Arter kun vandre til Kulturerne for Ernæringsens Skyld, vil fremgaa af følgende Henvisninger til den tidligere Literatur.

Eichhoff siger i sit ovennævnte Værk Side 78 om H. ater: »An jüngerer Pflanzen mit zarter Rinde, die er ebenfalls zur Brut angreift, sind die Muttergänge 6—8 Cm. lang. Mutter- und Larvegänge verlaufen

meistentheils in Rinde und Bast; doch wird, wie aus der beigegebenen Zeichnung ersichtlich werden soll, auch der Splint vom Muttergang öfter bis zu 1 Mm. tief geschürft. Zur Verpuppung werden die Wiegen mehr in den Splint, auch wohl mehr in die Rinde vertieft.«

Ratzeburg, Die Waldverderbniss, II Band mit Entomologischer Anhang. Berlin 1868. (Det vil ikke være uden Interesse at erfare, at det eneste Bibliothek her i Byen, hvor denne Bog findes, er Landbobøjskolens). Om *Hylastes ater* og *cunicularius* hedder det Side 385—86:

»Auch wurde durch vergleichende Versuche festgestellt, dass von den neben einander eingegrabenen Wurzeln von *Kiefern*, *Tannen*, *Fichten* von *cunicularius* nur letztere bebrütet und gleichzeitig gefällte *Fichtenstämme* nicht berührt wurden. In den jungen, vom Käfer benagten Pflanzen schien derselbe Winterquartiere zu halten (*Tharand Jahrb. 1845, p. 43*). Ganz ähnliches kann ich vom *ater* berichten, der in einer todtkranken Cultur seine (2—3" langen) Lothgänge hatte und im September in denselben Winterquartiere zu nehmen schien (s. meine Abhandlung in Danckelmann's *Zeitschrift H. 2*). Die 7jährigen *Kiefern*, in welchen die Gänge vom untersten Quirl bis in die Wurzeln hin abstiegen, waren so verharzt, dass zum Theile nur Muttergänge fertig geworden waren mit den Eiergrübchen, Larvengänge aber fehlten.« (Se ogsaa under *H. piniperda*, samme Værk Side 384).

(Da det er første Gang, dette blev iagttaget af Forfatteren, har han meddelt sin Iagttagelse med stor Varsomhed).

Som man altsaa vil se, holder Anmelderens Sætning »*Man har hidtil ment o. s. v.*« ingenlunde Stik, da

Ratzeburg jo, som bekjendt, ikke hører til de nyere Forfattere.

Eichhoff Side 84 om *Hylastes cunicularius* Er.:

»er brüetet, wie bereits gesagt, an den Fichten-Stöcken und Wurzeln und auch wohl, wenn letztere fehlen, an jüngeren Fichtenpflanzen in der Nähe des Wurzelknotens.«

Judeich und Nitsche, Lehrbuch der Mitteleuropäischen Forstinsektenkunde, II. Abth. Wien 1889, Side 455:

»Auch liegt uns jetzt gerade eine in diesem Frühjahr vom königl. sächsischen Staatsforstrevier Colditz eingesendete Fichtenpflanze vor, an welcher deutlich ein in den Splint eingreifender Muttergang von *H. cunicularius* Er. zu sehen ist.« (Foranstaaende Citat er et Udtog af en Beretning, hvori vises, at man ogsaa har fundet, at andre Arter, navnlig *H. angustatus*, der i Almindelighed yngle i Fyrrestubbe, tillige ere iagttagne at yngle i unge Fyrreplanter; sidstnævnte Art er endnu ikke funden her i Landet).

Et andet Vidnesbyrd imod Anmelderens Sætning »*Man har hidtil ment o. s. v.*« foreligger fra danske Skove, saa gammelt som fra 1855, nemlig:

Schiødte, Beretning om Angreb af Insekter paa 1. Hveden. 2. Naaleskovene. Afgiven til Indenrigsministeriet. Kjøbenhavn 1855, Side 12—13. I Beretningen meddeles, at 12,000 Granplanter, der vare plantede paa et Areal, som i 1852 var blevet afdrevet, dræbtes ved Angreb af Larven af *H. ater* (skal være *cunicularius*). Indberetningen til Indenrigsministeriet blev ledsaget af Granplanter, der vare afgnavede omkring Roden og tillige viste Larvegange hidrørende fra Angreb af *H. ater* (o: *cunicularius*).

Hvorledes staar nu dette i Samklang med Anm.'s

Sætning, at Hylastesarterne kun udvandre til de unge Kulturer for deres egen Ernærings Skyld. Have de da maattet faste saa længe, der kun var Højskov? Nej Sagen er ganske simpel: man berøvede dem deres naturlige Ynglesteder, og da de gamle Stubbe vare blevne for tørre, saa vandrede de til den unge Beplantning, hvor de maatte tage til Takke med de for dem mindre tiltalende og indskrænkede Forhold. (Selvfølgelig bliver i Reglen den altovervejende Del af Planter ødelagte ved Afgnavning af Barken af det udviklede Insekt, og det bliver vel altid kun en ringe Del, der kommer til at yngle i dem). Hylastes cunicularius kan iøvrigt ogsaa gjennem bore Granskud paa samme Maade, som M. piniperda gjør det ved Fyrreskud, hvad jeg har set Beviser paa; men det hører dog vel til de sjældne Tilfælde, ialfald har jeg ikke kunnet finde noget derom i den fremmede Literatur.

Anm. skriver: *»eller mon han mener, at de som fuldvoksne Insekter ernære sig af gamle Træers Stammer og Stød?«*

Eichhoff Side 84 om Hylastes cunicularius Er.:

»An Stammholz habe ich selbst ihn noch nicht bemerkt; doch soll er daran ausnahmsweise kurze Frassgänge machen, ohne jedoch zur Eiablage zu schreiten.«

Efter at jeg saaledes har vist ved Citater baade fra vor egen og fra Udlandets Literatur, at saavel H. ater som cunicularius kunne yngle i unge Kulturer (og at H. cunicularius kan, om end undtagelsesvis, ernære sig af gamle Træers Stammer), saa synes den ærede Anmelders i sikker Følelse af sin Overlegenhed og vel som Følge deraf i sarkastisk Form holdte Sætninger, *»Mon Forfatteren virkelig skulde have fundet Hylastes ater og cunicularius ynglende paa smaa Planter af henholdsvis Fyr og Gran? eller mon han mener,*

at de som fuldvoksne Insekter ernære sig af gamle Træers Stammer og Stød?» mig noget vovede, og det Spørgsmaal trænger sig saa frem, hvilke Kilder har Anm. da at støtte sig til. For dels at kunne bestemme disse Dyr, dels at kunne iagttage deres Levevis, maa man idetmindste i en Tid have givet sig af med entomologiske Studier, gjort Excursioner o. s. v., men at Anm. har befattet sig dermed, er hverken mig, andre Samlere eller herværende Entomologer bekjendt; fra sin gamle Lærer Prof. Schiødte kan han heller ikke have sine Anskuelse, da Prof. Schiødte jo har set lige det modsatte (jævnf. den ovenfor citerede Beretning), ligesom han ogsaa paa sine Forelæsninger har doceret, at disse to Arter kunne yngle i unge Træer; endelig har Anm. heller ingen Hjemmel for sin Anskuelse i Literaturen, hverken i den ældre eller i den nyere, med mindre han skulde støtte sig til den af Dr. J. E. V. Boas i Anledning af Industriudstillingen 1888 udgivne Kortfattet Udsigt over forstskadelige Dyrs Optræden i de danske Skove. (Særtryk af »Statistiske Oplysninger om Statsskovene i Danmark«). Beretningen om alle Insekterne fylder knap 4 Sider i 4°; i den hedder det om de nævnte Arter: »Meget farlige og maaske af endnu større Betydning end Foregaaende er de saakaldte rod-ynglende [paa Rødder ynglende] Hylesiner (*Hylesinus ater* og *cunicularius*), der som Larver leve paa Rødderne af Naaletræstød, medens de som voxne gnave Huller i Barken paa og ovenfor Roden af unge Fyrre (*ater*) og Granplanter (*cunicularius*).«

Da jeg nu selv har givet mig af med disse Spørgsmaal, saa tør det vel ikke kaldes Ubeskedenhed af mig i Sagens Interesse at rette det Spørgsmaal til den ærede Anmelder, om han har sin Kundskab fra egne Studier i Naturen eller paa anden Haand fra nogen

Zoolog eller nærmere Entomolog, der maatte have set Ting, der aldeles kuldkastrer, hvad man hidtil har kjendt om disse Dyrs Levevis, saavel her som i Udlandet, om han har set noget, der kunde kaste et belysende Skjær over disse Forhold, os selv og Udlandet til Belæring. Kildeangivelser vilde her være af højeste Interesse, thi vigtige Opdagelser bør dog ikke holdes skjulte og upaaagtede i en lille Anmeldernotits. — Dette Spørgsmaal retter jeg herved ærbødigst til den ærede Anmelder.

Punkt 2. Jeg beskyldes for en lignende Misforstaaelse af Levevis af *Myelophilus piniperda* L. som af *Hylastes* arterne.

Den ærede Anmelder skriver: »*En lignende Misforstaaelse af Barkbillernes Levevis kommer frem ved et saa vigtigt Insekt som Myelophilus (Hylesinus) piniperda, om hvilken Forfatteren siger, at den opholder sig i (sygnende) Stammer, men naar den mangler tjenlige Træer, angriber den yngre og ældre Træers Aarsskud.*«, og saa fortsætter Anmelderen: »*De hidtidige Jagttagelser have vist, at Billen som voksen altid søger sin Næring ved at udgnave Aarsskuddene; og Forfatteren anfører ikke en eneste Jagttagelse til Begrundelse af sin Opfattelse.*«

Altsaa har jeg ogsaa gjort mig skyldig i Misforstaaelse af denne Arts Levevis; den maa efter Anm.'s Mening heller ikke kunne yngle i unge Træer — det skulle vi nu nedenfor faa at se — men for ikke at gjøre min Replik længere end højst nødvendig, skal jeg renoncere paa at fremkomme med Modbemærkninger, grundede paa egne Erfaringer, og gaa over til at fremføre fremmede Forfattere blandt andre Eichhoff; finere Navn paa dette Omraade forlanger vel Anm. ikke.

Eichhoff Side 112 om *M. piniperda* L.:

»Mangelt ihm dagegen dergleichen geeignetes Brut-

material, dann ist er durch die Noth gezwungen, seine Brut an minder zusagendes Material abzusetzen. Ersteres tritt bei unserer Forstwirthschaft in der Regel ein im Spätfrühling und Sommer nach Abfuhr alles über Winter vorher geschlagenen Holzes. Letzteres aber thut der Käfer an jungen Schonungen und Kulturen unter 15 Jahren ¹⁾, wo er in der Gegend der 2. und 3. Astquirle seine Brut unterbringt. Auch mag er dann öfters gezwungen werden, gesundes Holz anzugreifen. Viele Käfer ersticken zwar dabei in Folge allzustarkem Harzandranges. Der Fortpflanzungstrieb und der Hunger zwingt aber mit unwiderstehlicher Gewalt, den Kampf mit dem feindlichen Element in den gesunden Pflanzen und Bäumen aufzunehmen.« — og nederst paa samme Side i en Fodnote:

»Herr Oberförster Scheuer sandte zahlreiche Probeobjecte aus dem Eifelrevier Kyllburg, wo *piniperda* im Juli 1879 in einer 10 jährigen Kieferschonung frische, noch mit Eiern belegte, aber auch schon Larven enthaltende Brutgänge angelegt hatte.«

Judeich und Nitsche Side 469:

»Auch werden nicht nur die Stangenhölzer und Althölzer als Brutplätze aufgesucht, sondern mitunter, namentlich von *H. piniperda* L., auch jüngere Kulturen im Alter von 12 bis 15 Jahren als solche benutzt.«

Önsker Anm. Vidnesbyrd fra den ældre Literatur, saa kan jeg henvise ham til

Ratzeburg, Die Waldverderbniss II. B. Anhang Side 384:

»Ganz neu war es für mich, den *piniperda* im Jahre 1867 in jungen 7jährigen *Kiefern* zu finden und zwar zusammen mit *ater*. (S. dort). Zu den »kleinen Cultur-Kiefernborckenkäfern« (*Waldverderber p. 47*) hatte ich ihn früher nicht gerechnet, würde ihn auch

eigentlich jetzt noch nicht dahin zählen, denn er scheint mir hier eine äusserst precäre Existenz zu haben.«

I Tidsskrift for Skovvæsen udg. af C. V. Prytz og A. Oppermann København 1889 (den ærede Anmelders eget Tidsskrift) findes en Artikel af Skovrider Fritz, »Meddelelser om danske Skovinsekter,« hvori anbefales at udlægge Fangtræer til forskellige Tider imod Hylurgus piniperda for at imødekomme den stærkeste Drift hos Dyret og derved binde den til at anbringe Yngelen af de senere Generationer i disse, for saaledes at kunne formindske Antallet af dem, der ellers vilde vandre til Kulturerne.

Havde Anm. forstaaet Meningen med Hr. Skovrider Fritz's Forslag, og der er meget god Mening i dette, da havde han knapt skrevet det, han nu har skrevet; thi hvis det udviklede Insekt altid med Nødvendighed skulde ud i Kulturerne for at ernære sig ved at udgnave Aarsskud, da er der ingen Mening i at byde det Stammer til at yngle i — det skulde da være for at faa endnu større Sværme frem om Buddet til at udgnave Aarsskud; thi endel Individier ville rimeligvis altid blive udviklede og komme ud selv ved en omhyggelig Pasning af Fangtræerne.

Havde Anm. Ret i sin Anskuelse (nemlig at M. piniperda ikke yngler i yngre Træer, og at den absolut skal ud at udgnave Aarsskud for sin Ernærings Skyld), da maatte den logiske Følge være denne, at han som Udgiver af et forstligt Tidsskrift maatte paatale slige Forslag, som at udlægge Fangtræer til forskellige Tider, naar de fremkomme, og navnlig sørge for, at saadanne ikke fremførtes i hans eget Tidsskrift, da Følgen af denne hans Anskuelse nødvendigvis maatte blive en Principforandring i Bekjæmpelsen af disse Dyr; denne maatte da gaa ud paa at berøve dem saa mange Ynglesteder

som muligt, f. Ex. ved strax efter Fældningen at foretage en Afbarkning af Stammerne.

Denne Fremgangsmaade bruges ganske vist ingen andre Steder, og Følgerne vilde da heller ikke udeblive, om man brugte den her.

Tror Anm. iøvrigt, at der vilde blive Aarsskud nok for de talløse Skarer, der aarligt udvikles af denne Art, om hvert Individ skulde have sit. Jeg skulde snarere tro, at om Skuddene fyldtes fra den ene Ende til den anden med Individuer, der vilde dog blive en skjønne Hoben tilbage, der ingen Føde kunde faa, og som Bevis skal jeg anføre følgende Citat hos Judeich und Nitsche, Side 464:

»Der Anflug des Käfers ist oft ein sehr heftiger, so dass namentlich Fangbäume häufig so dicht mit Frassfiguren besetzt sind, als überhaupt nur möglich. An starkem Holze kann man auf das laufende Meter bis 60 Gänge zählen, jeder durchschnittlich mit 100 Eiern belegt. Nehmen wir auch nur die Hälfte der Gänge und die Hälfte der sich zum Käfer ausbildenden Larven, so würden sich an Stämmen von 10 bis 13 *m.* Länge gegen 20,000 Käfer entwickeln! Er scheint ferner anfänglich die liegenden Stämme gern von der Unterseite anzugehen.«

Dette Antal i en Stamme af 1ste Generation! Men saa kommer den 2den til, og desforuden den overvintrede Sværm, der indfinder sig i det tidlige Foraar.

Efter at jeg saaledes har vist, at det er Anm., der fuldstændig har misforstaaet denne Arts Levevis, og hvad Følgen af denne Misforstaaelse maatte føre til, saa skylder jeg at gjøre Rede for, hvorledes Forholdet i Virkeligheden er, men først gjøre opmærksom paa, at for det udviklede Insekt spiller Forplantningen absolut den første Rolle. Altsaa: naar Parringen har fundet Sted,

da har Hannen udført sin Bestemmelse, den er afmattet og dør bort efter nogen Tids Forløb, medens Hunnen skal sørge for Æglægningen, der hos denne Art kan vare fra 3—5 Uger; naar det er besørget, saa har ogsaa denne udført sin Bestemmelse og dør bort i Reglen i Modergangen, forinden den aflagte Yngel har naaet Puppestadiet. I de første varme Dage om Foraaret kommer den overvintrede Sværm frem og begynder at søge sig passende Ynglesteder; Indboringen i Fyrrestammerne finder Sted af Hunnen, som, naar den er kommet et Stykke ind, vender tilbage til Indboringshullet, sætter Bagkroppen frem og bliver parret; derpaa vender den tilbage og borer den i Reglen over 3 Tommer lange Modergang, hvorved den ogsaa finder tilstrækkelig Næring i det saftige Væv. De Individer, der ere blevne engagerede paa denne Maade, komme ikke ud at udgnave Aarsskud; anderledes med dem, der paa Grund af Mangel paa passende ældre Stammer ikke naa at komme til at yngle i saadanne, disse ville søge til Kulturerne, hvor de da forsøge paa at angribe de unge Træer, for at benytte dem til at anbringe Yngelen i; mange blive da dræbte ved det rigelige Hapixudflod, medens nogle vel faa Bugt med de svageste Træer og virkelig ogsaa opnaa Hensigten. Andre finde derimod ikke Lejlighed dertil; de have ikke opnaaet at blive parrede, og deres Levetid bliver derfor længere end de andres; disse sidste søge da op i Skuddene og gennem-bore disse. Fortsættes nu Angrebene i Skuddene paa de samme Træer Aar ud og Aar ind, saa svækkes disse efterhaanden og blive tjenlige til at yngle i; thi de besidde ikke længere det kraftige Værn imod Billernes Angreb, som det stærke Harpaxudflod giver.

I mit Arbejde har jeg vist, at denne Art kan opnaa 2 Generationer her i Landet, hvilket Skovrider Fritz

ogsaa bekræfter. Hunnen bruger, som ovenfor sagt, 3—5 Uger til sin Æglægning; er Foraaret kommet sent og er Sommeren kold, da vil det sandsynlige være, at Afkommet af de sidst lagte Æg neppe skrider til at yngle paa ny, og disse Efternølere ville da ufeilbarlig søge over i Skuddene. Men den store Mængde vil yngle, hvis den kan finde Lejlighed dertil; derfor maa man i egen Interesse frivilligt give dem passende Stammer til at yngle i, for at afværge større Tab. Det heftigste Angreb paa Skuddene falder gjerne i Juli—September; det kommer af, at det om Vinteren fældede Træ i Reglen paa denne Tid er bortført fra Skoven eller bleven for tørt, og derved ubrugeligt; derfor nødsages Dyrene til at søge ud i de yngre Kulturer, i enkeltstaaende ældre Træer eller i de lyse Udkanter af ældre Bevoxninger, hvor de dels forsøge paa at komme til at yngle, dels angribe Skuddene.

Angaaende Forebyggelsesmidler skal jeg henvise til det sidst udkomne (det ovenfor citerede) Værk af Judeich und Nitsche 1889 og til Eichhoff 1881. Allerede Eichhoff anbefaler at udlægge Fangtræer fra Februar til September og forny dem hver 4—5 Uge, for stadig at byde Dyrene friske Stammer. Afbarkning og Opbrænding af Barken maa ligeledes finde Sted hver 4—5 Uge; altsaa maa Afbarkning af det gamle Hold Fangtræer ske samtidig eller, før det nye udlægges. De angrebne Skud maa afskjæres, saasnart de begynde at blive brune, og ligeledes brændes.

Som Resultat af denne Fremstilling troer jeg at turde hævde Correctheden af den af mig givne Udtalelse om *Myelophilus piniperda*. Jeg skal villig indrømme, at den er noget kortfattet; men at den i den Grad skulde blive misforstaaet af dem, hvem man maatte tiltro en nøiere Kjendskab til disse Dyr, havde jeg ikke tænkt mig.

Punkt 3. Arten *Hylesinus Fraxini* Gyll. behandles. Anm. skriver: »At det virkelig har skortet paa egne Iagttagelser, faar man en Formodning om ved at se den kortfattede andenhaands Omtale af en saa almindelig Barkbille som *Hylesinus Fraxini*, der kaldes meget skadelig; andre have hidtil ment, at den blot angreb syge Træer.«

I mit Arbejde kan den »andenhaands« Omtale af denne Art deles i 3 Punkter. Det første af disse er, at jeg efter Eichhoff har optaget, at denne Art ogsaa findes i Californien. Paa zoologisk Museum haves den kun i europæiske Stykker, saa jeg bliver ganske vist nødt til at tilstaa, at jeg af Bekvemmeligheds Hensyn har undladt at foretage den lille Rejse til Californien for selv at se efter, om den skulde findes der. Det næste er, at jeg skriver, at Arten skal have dobbelt Generation. Jeg har nu havt et meget stort Materiale af denne Art til Gjennemsyn fra enhver Samling af nogen- somhelst Betydning, men jeg har ikke med absolut Sikkerhed kunnet konstatere 2 Generationer her fra Landet, da jeg ikke har havt senere Angivelse om dens Forekomst end 22de August; jeg har saaledes været nødt til at optage Angivelsen som »andenhaands«. Det tredie, at Arten indborer sig i Grenhjørner eller Ud- væxter for at overvintre, har jeg ganske vist ikke selv iagttaget, og har derfor optaget det som »andenhaands«.

Den ærede Anmelder siger selv, at denne Art er meget almindelig, hvilket den ogsaa er; men han tilføjer: »andre have hidtil ment, at den blot angreb syge Træer«, hvilken Anskuelse han saa slutter sig til, som det synes for sarkastisk at kunne sige, at jeg i min Afhandling kalder den meget skadelig.

T. Typographus angriber ogsaa helst syge Træer, men ingen tør vel benægte dens Skadelighed. Meget

almindelig og skadelig staar altid i Forhold til hinanden, hvor Talen er om en Barkbille, der angriber vore Nytte-træer; den Sag er klar. Om denne Art ogsaa angriber sunde Træer, ved Anm. ikke.

B. Altum, Forstzoologie, III, Insecten. Berlin 1881, Side 277:

»Es ist wohl nicht zu bezweifeln, dass *H. fraxini* gesunde Bäume, ähnlich wie *Ecc. scolytus* die stärkeren Rüstern, anfliegt und diese zu einem Siechthum bringt, welches Decennien hindurch anhält. Erst trockene Reiser und schwache Zweige, dann Absterben stärkerer Aeste, endlich Eingehen des ganzen Baumes sind die Folgen seines Frasses.«

At Arten ialfald meget ofte begynder sine Angreb højt oppe i Træerne, er sikkert — jeg har set det mange Gange — og at dette tyder paa, at den kan angribe sunde Træer, tør vel ingen benægte. Det samme vil ogsaa kunne ses i nedenstaaende Citat.

Judeich und Nitsche Side 476, om Hylesinus Fraxini:

»Obgleich die Eschen den Angriffen dieser Käfer häufig lange Widerstand leisten, so sterben doch] bei alljährlich wiederholtem Angriffe, der namentlich] bei dem bunten Eschen-Bastkäfer in der Krone beginnt und dann stammabwärts fortschreitet, oftmals nicht nur einzelne Aeste, sondern ganze Bäume und Baumgruppen ab.«

En Art, der i den Grad er befængt med en Række Snyltere som denne og dog kan holde sig som almindelig, vil altid kunne komme til at faa nogen økonomisk Betydning, ved at Snylterne kunne udeblive i længere Tid eller ialfald optræde sparsomt.

Naar den ærede Anmelder fra den Omstændighed, at jeg (for det Publikum for hvem Bogen er skrevet)

intet har at tilføje om et almindeligt og vel kjendt Dyrs Levevis, dog drager den almindelige Sætning, at det har skortet mig paa selvstændige Iagttagelser om denne Art og i det Hele om denne Dyregruppe, saa vil jeg lade det staa hen, om dette kan kaldes loyalt. Logisk er det i alle Tilfælde ikke.

Punkt 4. Anm. skriver: » . . . og da Forfatterens hele Omtale af de biologiske Forhold næppe bringer andet Nyt end nogle Findetider (endda uden Kildeangivelse) . . . «

Jeg tror nu helt igjennem at have bevist Anm.'s fuldstændige Mangel paa Kompetence til at tale med om disse Ting, saa at jeg vel kan fritages for at eftervise det »Nye«, som mit Arbejde indeholder, men til hans Fortsættelse (»endda uden Kildeangivelse«), kan jeg ikke tie stille. Jeg har omtrent havt alt det her i Landet eksisterende Materiale af Barkbiller til Bestemmelse, saavel Museets Samling, som hvad der findes paa private Hænder, hvilket alt med den største Liberalitet er stillet til min Afbenyttelse, og selv har jeg gjort Indsamlinger i fuldt og vel 30 Aar. Ved det nævnte Udtryk »(endda uden Kildeangivelse)« kastes der et Mistænksomhedsskjær af Upaalidelighed over mit Arbejde, der stærkt nærmer sig til en Fornærmelse, saavel imod den i Fortalen nævnte Række fuldt ud paalidelige Mænd, der have givet mig Oplysninger, som imod mig selv, og jeg maa derfor anmode den ærede Anm. om at fremkomme med, hvad han har til Støtte for sine Ord, eller ogsaa tage dem tilbage.

Punkt 5. Anm. skriver: »Endnu maa bemærkes, at Citeringen er mangelfuld; den indskrænker sig i Hovedsagen til en Liste under Overskriften »Følgende Værker have været benyttede.«

Men har da Anm. aldeles overset den Citatliste,

der staar under hver Slægt og Art, og som enkelte Steder endog løbe op til at fylde 6 Linier; der er citeret alt, hvad der paa nogen Maade behøves; mere vilde være fuldstændig unødvendig Ballast. Vel findes et Par Forfattere nævnte nogle faa Gange i Texten under forskjellige Arter, men for disse Forfatteres Vedkommende ere Titlerne paa deres Arbejder fuldt ud skrevne, og Bindet nævnet (hvor der er flere) i den under Fortalen staaende »Liste over Værker, der have været benyttede«. Det er derfor yderst let at efterslaa, hvad man med Rimelighed kan ønske at efterse, saa at det kun kan vække Forbauselse, at se Anm. opholde sig herover.

Punkt 6. Anm. skriver: »*Heller ikke Sproget er dadelfrit: Tabellerne kunde sikkert været lige saa gode som nu, selv om de havde været paa almindelig Dansk; de hyppigt anvendte dansk-latinsk-græske Ord ere langtfra alle uundgaaeligt nødvendige, og de besværliggøre Brugen af Beskrivelserne for alle dem, der ikke stadigt sysle med disse saakaldte videnskabelige Betegnelser.*«

De 9 Ord (de 6 betegne Dele af Insektet), hvorom Sagen drejer sig, bruges i alle zoologiske Haandbøger og ere Betegnelser, som enhver af dem, for hvem Bogen er skreven, forstaar; den der ikke forstaar disse Betegnelser, staar heller ikke paa det Standpunkt, at han vil kunne bruge Tabellerne.

Maaske kunne de brugte Termini »*besværliggøre Brugen af Beskrivelserne*« for Hr. Anmelderen, der vel hører til dem, »*der ikke stadigt sysle med*« *Entomologi*, (dette maa vel være Anm.'s Mening med Udtrykket at »*sysle med disse saakaldte videnskabelige Betegnelser*«); hvis det er Tilfældet, saa raader jeg ham til mindst et Par Aar flittigt at samle f. Ex. Biller og

bestemme dem, før han atter skriver en »Anmeldelse« af et Arbejde om Dyr af denne Orden.

Punkt 7. Den ærede Anmelder har paa sin Vandring igjennem mit Arbejde fundet en Rødbøg at hænge sin Hat paa; han skriver: »*Det er dernæst vildledende at tale om »Rødbøg«; Fagus silvatica hedder paa dansk Bøg.*«

Lange, Haandbog i den danske Flora, 1864, Side 721. *Fagus silvatica* kaldes *Almindelig Bøg*.

Rostrup, Veiledning i den danske Flora, 1878, Side 117. *Fagus silvatica* kaldes *Bøg*; men i en Anmærkning bemærker Forf., »den kaldes ogsaa undertiden Rødbøg i Modsætning til Hvidbøg eller Avnbøg.«

I mit Arbejde er »Rødbøg« brugt 3 Gange, den ene Gang som Modsætning til Avnbøg ved en Art. som jeg har taget i begge Træer. Mon »Rødbøg« skulde være vildledende for andre end Anm.?

Punkt 8. Anm. skriver: »og det er endelig en Misforstaaelse at betegne Eichhoff (m. fl.) som »Overførster«, han er »Oberførster«, d. v. s. Skovrider.«

Jeg skal i dette Punkt gjerne yde Anm. den samme Retfærdighed som fordum blev Lars Hick til Del:

Den Roes Byeskriveren man ikke let betager,
At han jo accurat var udi slige Sager; . . .
Gid man i vores Tiid ham efterfølge vilde,
Og paa Materien ej Tiid allene spille.

Da jeg nu er kommet igjennem de 8 Angrebspunkter, og som jeg haaber tilfredsstillende gjendrevet dem, kan

jeg ikke undlade at udtale min Forbauselse over at se mit Arbejde »anmeldt« ud fra et exclusivt forstzoologisk Standpunkt. Et Arbejde, der kun er ledsaget med Afbildninger af 2 ubeskrevne og tilmed sjeldne Arter og en ny Slægt — skulde det være en Haandbog for Forstetaten? Det burde dog den ærede Anmelder kunne forstaa, at det aldrig havde været Meningen med samme.

»Heller ikke Sproget er dadel frit« i Anmeldelsen. I sin Iver for at undfly »disse saakaldte videnskabelige Betegnelser«, er Anm. kommet for Skade til at bruge et meningsløst Udtryk, idet han istedetfor »det aarlige Antal Generationer« har brugt »det aarlige Antal Udviklinger«, (Generation hedder paa Dansk Kuld eller Æt, men kan aldrig hedde »Udvikling«, da dette er et helt forskelligt Begreb). Anm. taler ogsaa om »almindelig Dansk«, senere skriver han »hedder paa dansk Bøg«; han skriver altsaa Ordet »Dansk« i substantivisk Betydning snart med stort, snart med lille Bogstav; dette og det nysnævnte Udtryk om at »syste med Betegnelser« er »kun Eksempler« paa, at Anm. selv skriver et ret »almindelig[t] Dansk«.

Den ærede Anmelder har villet nedsætte mit Arbejde for Forstetaten; han har ganske vist opnaaet at skrive et testimonium paupertatis, men — for sig selv.

Til Slutning skal jeg kun bemærke, at jeg vel tør antage, at de »som Exempler« fremdragne Anker indeholde den ærede Anmelders væsentligste Udsættelser paa mit Arbejde; og hvis det, som staar tilbage, ikke skulde være særdeles graverende, skal jeg ikke trætte Publikum med yderligere Oplysninger